DIT
1
Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka
LKA

Europos LIETUVIS

Nr. 31 (2066) Londonas, 1989 m. rugpjūčio 9 d. XLIII

BŪTINA ATSTATYTI KAUNO PRISIKĖLIMO BAŽNYČIĄ

Silvestro Sreviškio laiškas „Literatūros ir meno" savaitraščiui.

Gerai, kad Klaipėdos Šv. Marijos Taikos Karalienės bažnyčia grąžinta tikintiesiems ir netrukus vėl įgaus tokią išvaizdą, kokią jai suteikė architekto J. Baltrėno kūrybinė vaizduotė. Pagaliau atlyginta, jei ne moralinė, tai bent materialinė žala, padaryta klaipėdiečiams pačiu grubiausiu būdu. Ką gi, geriau vėliau negu niekada, kaip sako žmonės.

Tačiau, žengę link teisybės vieną žingsnį, būtinai turime žengti ir kitą. Turiu omenyje vieną gražiausių Lietuvos Respublikos metais pastatytų bažnyčių — Kauno Prisikėlimo bažnyčią (architektas K. Reisonas), vėliau paverstą įmone. Reikia, tiesiog būtina iškelti iš čia įmonę ir atstatyti bažnyčią.

Noriu priminti: čia ne šiaip Dievo namai, čia — paminklas, paminklas tautai ir jos istorijai. Bažnyčia pradėta statyti 1927 metais ir turėjo simbolizuoti dvasinį tautos Prisikėlimą, jos Nemirtingumą. Kertinis akmuo buvo atgabentas iš Šventosios žemės, nuo Alyvų kalno. 1934 metais baigti kloti pamatai, jie iškilmingai pašventinti. (Iškilmėse dalyvavo Respublikos

(Nukelta į 4 psl.)

KAREIVIAI KERTA MARCINKONIŲ MIŠKĄ

Šių metų birželio pabaigoje Varėnos rajono Rudnios ir Marcinkonių apylinkių gyventojai pastebėjo, kad kareiviai kerta Marcinkonių mišką. Rudnios gyventojų ir Varėnos Žaliųjų pastangomis buvo išaiškinta, kad bus iškirsta 60-70 ha miško ploto. Iš vietos gyventojų buvo pradėti rinkti parašai, kreiptasi į rajono ir respublikos vadovybę. Varėnos karinio garizono komisaras pareiškė, kad tai gynybos ministro įsakymas plėsti karinę raketinę bazę. Varėno rajono valdžia atsakė, kad tai ne jų kompetencijos reikalas ir į gynybos ir karinius reikalus jie nesikiša. Darbai vykdomi slaptai. Yra kareivių aukų, kurios irgi nuslepiamos. Vienu metu darbai buvo nutraukti, tačiau neseniai, nepaisant vietos gyventojų spaudimo, darbai buvo atnaujinti.

Rudnios, Marcinkonių ir Varėnos gyventojai prašo pagalbos. Prašo, kad atvažiuotų žmonės su fotoaparatais ir filmavimo kameromis ir pagarsintų šį liūdną faktą.

Lietuva iš visų Pabaltijo respublikų ... (neišskaitoma) ... ir jis dar kertamas. Taip naikinami Lietuvos plaučiai.

Karinė bazė statoma vietovėje tarp Varėnos ir Rudnios.

Kreiptis Varėnos rajonas, Rudnia, felčerė R. Ušinskytė. Taip pat galima kreiptis į Varėnos rajono LPS Tarybą.

SIA/LIC

NIJOLĖ SADŪNAITĖ EUROPOJE

Liepos 1 d. į Paryžių atskrido pasaulinio garso lietuvaitė Nijolė Sadūnaitė. Trapi, moteriška, švelni, bet viena iš aršiausių kovotojų už religinę žmogaus teisę melstis ir laisvai išpažinti Dievą savame krašte. 1987 m. rugpjūčio 23 dieną, Molotovo-Ribbentropo klastingo pakto proga, ji buvo viena iš rengėjų pirmojo protesto Vilniuje, žinodama, kad jai vėl gresia kalėjimas. Rugpjūčio 28 dieną Nijolė Sadūnaitė Robertas Grigas ir kun. Rokas Puzonas buvo suimti ir išvežti į Baltarusijos miškus. Saugumiečiai ten juos mušė ir gąsdino mirtimi. „Manęs jie nemušė, tik vyrus, bet sakė, kad sušaudysią. Prieš išvažiuodami saugumiečiai pasiėmė geležines dalbas ir kastuvėlius; Robertui Grigui jau duobė buvo iškasta... Žinoma, jau buvome pasiruošę mirti, užsimerkę meldėmės... viskas Dievo rankose, mes Jo vaikai. Bet nenušovė, kad išveš į Sibirą grasino" — kalbėjo Nijolė telefonu iš Paryžiaus. Dabar, kai Vilniuje viešai ir oficialiai ruošiamasi 50 metų Molotovo-Ribbentropo pakto sukaktį paminėti — ją, Nijolę Sadūnaitę pirmą kartą išleido į Vakarus. Koks sutapimas?

Prancūzijos vyriausybė jai viza teisę suteikė keturis mėnesius Vakaruose viešėti ir net du kitus kraštus aplankyti. Atvykusi į Paryžių Nijolė Sadūnaitė pirmiausia apsistojo pas Prancūzijos LB pirmininką Ričardą Bačkį. Jam paskambinęs — su Nijole Sadūnaite kalbėjau, ją Sąjungos ir „EL" skaitytojų vardu pasveikinęs atvykusią ir mus aplankyti Didžioje Britanijoje pakviečiau. Ji buvo labai patenkinta šiuo pakvietimu, o padėkojusi savo sveikinimus ir maldą mums visiems siuntė. Paminėjo, kad kitais metais pakeliui į JAV ir Kanadą važiuodama Didžioje Britanijoje sustos ir mus tada aplankys. O dabar ji pasirinko Ispaniją ir Vokietiją, nes tuose kraštuose vyksta svarbūs religiniai kongresai: „Mums reikia ir melstis, ne vien piketuoti ir mitinguoti, nors jie ir svarbūs", sakė ji.

— Apie Jūsų pasiaukojimą, artimo meilę ir heroiškus darbus žino visi. Jūsų vardą kiekvienas lietuvis taria su meile ir pagarba. Ko Jūs dar labiausiai norėtumėte sau ir tautai? — paklausiau jos, kalbėdamas telefonu. „Sau nieko nenoriu, nes viską gaunu iš maldos. Tačiau visiems mums prašyčiau daugiau tolerantiškumo ir artimo meilės. Tada nebijosime aukotis, o aukodamiesi atliksime savo pareigą. Taip yra Dievo surėdyta. Norėčiau daugiau meilės artimui, nes tai yra stiprybės ženklas — atsakė Nijolė.

— 1987 m. vasarą protestu pastumėjusi Lietuvos atgimimo veiklą, kurią dabar sparčiai tęsia Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis, Jūs rūpinatės politinių kalinių gelbėjimo ir globos darbais, dalyvaujate „Helsinkio" grupės aktyve, bet Sąjūdyje ne. Kodėl? — paklausiau. Ji atsakė, kad pradžioje Sąjūdis savo veiklą grindė partijos suvažiavimo nutarimu. „Mano partija yra Dievas, o jų partija — šetoniška. Jeigu žmogus remiasi Dievu, tai nėra vietos kompromisui. Jie pradžioje buvo linkę kompromisui. Dabar reikalai pasikeitė. Visos organizacijos susitinka du kart mėnesyj ir aptaria svarbius reikalus. Dalyvauju juose ir aš. Sąjūdyje yra gerų asmenų ir jų rūpesčiai yra nuoširdūs. Esu labai užsiėmusi politinių kalinių globa, tai jiems tegaliu skirti atliekamą laiką, o jo nėra daug" — atsakė Nijolė Sadūnaitė.

— Be religinės ir visuomeninės veiklos Tamstos dienoraščio užrašai Vakaruose buvo išleisti „KGB akiratyje" knyga. Dabar ji yra išleista angliškai. Ar šiuo metu rašote kūrybos ir apie ką? — „Niekuomet knygos nesu rašiusi, tai ką pastebėjau užsirašiau ir daugiausiai, maniau, kad jeigu kas bent sakiniu mano pastebėjimus paminės, būsiu patenkinta. Kad knyga išleista, žinoma, esu laiminga, bet daugiau knygų nerašau, nes kaip jau minėjau, laiko neturiu. Pagaliau, viskas yra Dievo rankose".

— JAV gyvena Tamstos dėdė, gydytojas Kazimieras Rimkus, pusbrolis Sadūnas ir kiti giminės. Ar esate numačiusi ir juos aplankyti ir jeigu ne dabar tai kada? — paklausiau. „Taip jie gyvena Amerikoje" — atsakė tauri lietuvaitė. — „Dėdę Kazimierą jau esu mačiusi, jis buvo į Lietuvą atvažiavęs. Nesu mačiusi pusbrolio Jono Sadūno. Su juo susitiksiu kitais metais kai važiuosiu į Ameriką, jeigu dabartinė Lietuvos valdžia tai kelionei netrukdys.

1974 m. rugpjūčio mėn. Nijolė Sadūnaitė buvo KGB areštuota už „nusikaltimą", kad platino „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikas", draudžiamą leidinį, kuris registravo Bažnyčios heroizmą už „Geležinės Uždangos". Ji buvo nubausta tris metus kalėti Gulage ir tris metus tremties Sibire. Išvados buvo aiškios: sulaužyta asmenybė, dar viena sutriuškinta katalikė bus panaudota komunizmo užmačioms.

Bet Nijolė nesileido būti sutriuškinta. Stiprindamasi didėjančiu tikėjimu į Dievą, ji iškentėjo savo kančias ir nustebino kalintojus bei kalinius savo neužgesinama krikščioniška meile ir nepalaužiamu nusistatymu išsaugoti savo bendradarbius požeminiame katalikų pasaulyje. (Rašoma „Radiance in the Gulag" knygos aplanke).

Visų Britanijoje esančių lietuvių ir „EL" vardu padėkojęs Nijolei Sadūnaitei už šį pasikalbėjimą telefonu, palinkėjau jai malonios viešnagės Europoje ir pasakiau, kad jungiamės maldoje prašydami Jai sveikatos.

Vl. Dargis

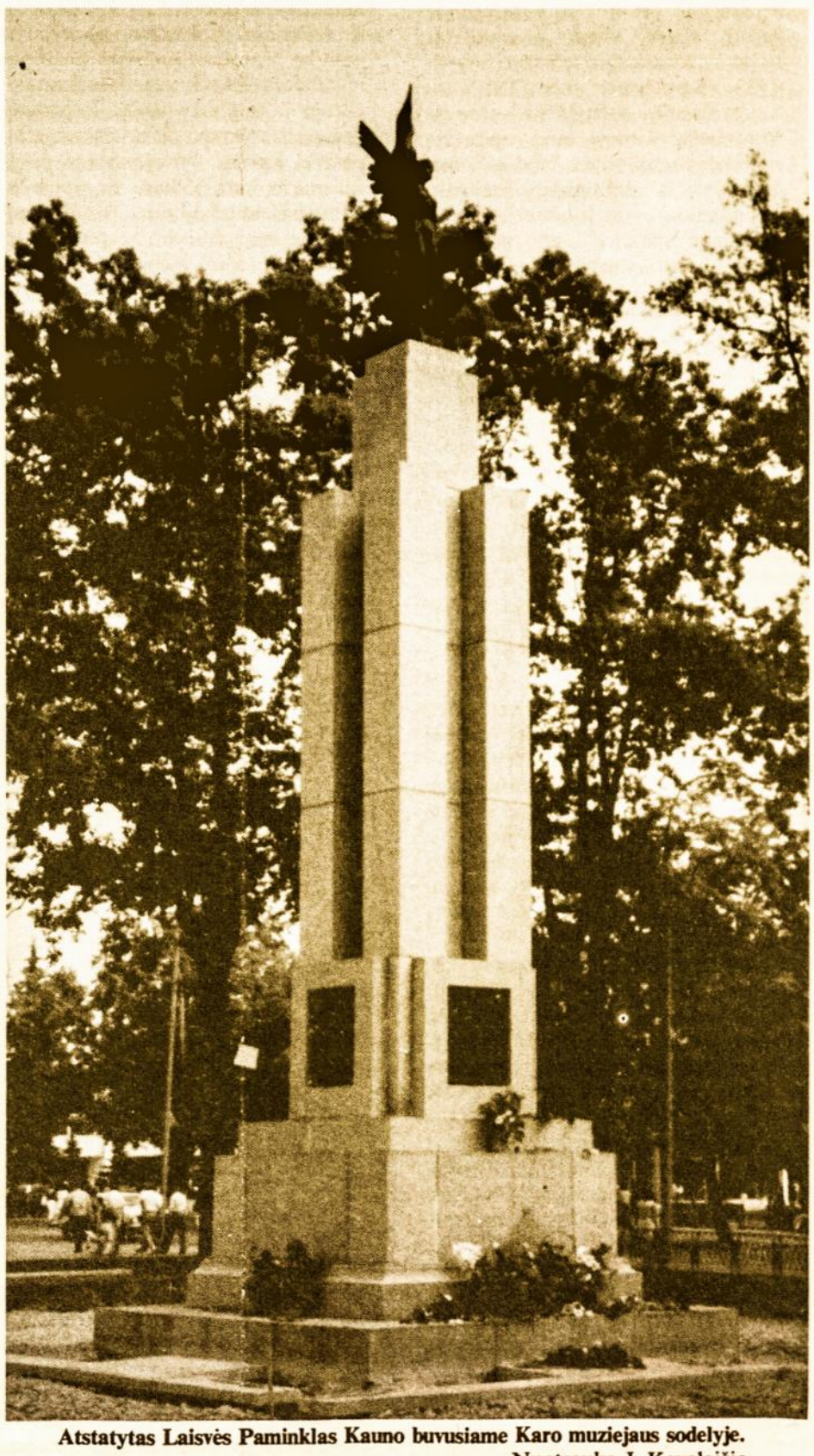

Atstatytas Laisvės Paminklas Kauno buvusiame Karo muziejaus sodelyje.
Nuotrauka J. Kevalaičio.

VOKIETIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS VALDYBOS IR VOKIETIJOS LIETUVIŲ JAUNIMO SĄJUNGOS VALDYBOS

Romuva, 6840 Lampertheim-Hüttenfeld. Tel:. 06256-322

KVIETIMAS

Rugpjūčio 23 d. sueina 50 metų nuo Molotovo-Ribbentropo pakto pasirašymo. Pagal šią sutartį Lietuva buvo okupuota ir prieš tautos valią įjungta į Sovietų Sąjungą. Šito prievartinio įjungimo lietuvių tauta niekada nepripažino teisėtu. To nepripažįsta ir dugelis įtakingų pasaulio valstybių.

Šios sukakties proga, tiek lietuviai Tėvynėje, tiek išeivijoje vieningai reikalauja, kad abi Vokietijos valstybės ir Sovietų Sąjunga Molotovo-Ribbentropo paktą ir jo splaptus protokolus viešai paskelbtų negaliojančiais, pasmerktų pagal juos vykdytą politiką ir atitaisytų Pabaltijo kraštams padarytas skriaudas, grąžinant iš jų atimtą nepriklausomybę.

Šitiems reikalavimams paremti Vokietijos lietuviai, latviai ir estai ruošia

Rugpjūčio 23 d. Bonnoje DEMONSTRACIJAS

Visi lietuviai ir jų bičiuliai yra kviečiami šioje demonstracijoje dalyvauti

Numatyta ši programa: 12 val — spaudos konferencija (Weinstube Tulpenfeld, Bonn); 13.30 — ekumeninės pamaldos (Münsterbasilika, Bonn) ir **14.30 val. — demonstracijos — Martinsplatz, Bonn.** ***Kalbės Sąjūdžio, Liaudies frontų ir Pabaltiečių bendruomenių atstovai.*** 18 val. Bendras pobūvis demonstracijų dalyviams.

Kai Lietuvoje tauta veda sunkią, bet viltingą kovą už valstybės nepriklausomybę, kiekvienas lietuvis turėtų jausti pareigą paremti šias pastangas. Todėl laukiame gausaus dalyvių skaičiaus.

Vokietijos LB valdyba
ir VLJ Sąjungos valdyba

LIETUVOJE

Koplyčios ligoninėse

Jo eminencija kardinolas Vincentas Sladkevičius laišku kreipėsi į Sveikatos apsaugos ministeriją dėl koplytėlių įrengimo Lietuvos ligoninėse.

Sveikatos ministras Antanas Vinkus pasakė „Tiesos" korespondentei, kad į tą laišką bus atsiliepta teigiamai, nes tai humaniškas aktas. „Dauguma pagyvenusių, senų žmonių — tikintys, todėl manome, kad maldos ir susikaupimo vieta ligoninėse palengvintų jų dalią ligos ir negalios valandą".

Visų ligoninių vyriausiesiems gydytojams rekomenduota suteikti patalpas koplytėlėms. Jomis rūpinsis „Caritas" sambūrio narės.

Telegrama iš JAV

„Tiesa" (VII.14) paskelbė prof. Vytauto Bieliausko, PLB Valdybos pirmininko, padėkos telegramą, adresuotą LKP CK pirmajam sekretoriui Algirdui Brazauskui ir Lietuvos tarybinei vyriausybei. Dėkojama už pranešimą apie Vytauto Didžiojo universiteto atkūrimą. Prof. V. Bieliauskas telegramoje sako: „Vytauto Didžiojo universitetui mes stengsimės padėti, kiek sąlygos leis".

K. Musteikio prisiminimai

„Minties" leidykla Vilniuje leidžia šimto tūkstančių tiražu Lietuvos krašto apsaugos buv. ministro Kazio Musteikio knygą „Prisiminimų fragmentai". Pirmąją šios knygos laidą buvo išleidusi „Nidos" leidykla Londone 1970 metais.

Skrydis Vilnius-Londonas

Britų kelionių biuro „Progressive Tours" užsakymu, Lietuvos civilinės aviacijos keleivinis lėktuvas atliko pirmą skrydį iš Vilniaus į Londoną. Buvo pervežti Britanijos studentai, studijuojantys Sovietų Sąjungoje.

Pagal atskirus užsienio firmų užsakymus, Lietuvos aviatorių įgulos skraidė į Vieną ir Salzburgą Austrijoje. Ruošiamasi skrydžiams į Italijos ir Suomijos miestus.

Karinė tarnyba studentams

Prez. Gorbačiovas paskelbė TSRS Aukščiausiosio Tarybos nutarimą dėl „kai kurių karių paleidimo iš karinės tarnybos". Taryba nutarė: „1989 m. rugpjūčio-rugsėjo mėnesisia paleisti iš tikrosios karinės tarnybos būtinosios tarnybos karius — aukštųjų mokyklų studentus, pašauktus... į kariuomenę 1986-1988 metais, „kad jie galėtų tęsti studijas".

Grįžta senieji gatvių vardai

„Komjaunimo tiesa" (VII.5) pranešė, kad Vilniaus miesto vykd. komitetas nutarė grąžinti istorinius senuosius gatvėvardžius dvylikai gatvių bei aikščių. Pionierių gatvei grąžintas Barboros Radvilaitės vardas, Partizanų — Naugarduko, Lenino prospektas — Savanorių prospektas. F. Dzeržinskio tiltui grąžintas senasis — Žaliojo tilto — pavadinimas. Taip pat išnyko F. Dzeržinskio gatvė.

Dėl LKP ateities

Vilniaus spaudoje vyksta nesibaigiančios diskusijos dėl Lietuvos komunistų partijos praeities, dabarties ir ateities.

„Tiesa" (VII.14) atspausdino Juozo Nekrošiaus, LKP CK nario straipsnį, kuriame autorius nagrinėja klausimus: kur veda „mūsų kelias?" Ar jis vienintelis? Kokios tikslo siekimo alternatyvos? Gal klystu, bet man kartais atrodo, jog paties dešiniausio, tiek pozityvaus — kairiojo sparno tikslai iš esmės sutampa. Tai — tikras valstybingumas, daugiapartinė sistema, Komunistų partijos savarankiškumas, nesibodintis demokratinio socializmo, pabaltijiškas socializmo modelis, konstitucija, pilietybė, pinigai, platūs ryšiai su pasauliu ir t.t.

„Nepriklausomybė mums reikalinga dėl dvasinės žmogaus pilnatvės, dėl žmogaus, kaip individo, saviraiškos, savęs įprasminimo ir realizavimo".

Molotovo-Ribbentropo Paktas

TSRS Liaudies deputatų suvažiavimo Komisijos 1939 m. TSRS-Vokietijos nepuolimo sutarties teisinio ir politinio vertinimo komisijos išvadų projektas.

1. 1939 m. rugpjūčio 23 d. tarp Vokietijos ir TSRS buvo pasirašyta nepuolimo sutartis, o tų pačių metų rugsėjo 28 d. — sutartis apie bendradarbiavimą ir sienas tarp Vokietijos ir TSRS.

Šios sutartys buvo papildytos slaptais protokolais — pirmoji - vienu, antroji - keturiais. Abi sutartys įsigaliojo nuo jų pasirašymo momento, tačiau turėjo būti ratifikuotos. Ratifikuojant šias sutartis TSRS AT 1939.VIII 31, 1939.X.31 buvo išklausytas TSRS liaudies komisarų tarybos pirmininko ir užsienio reikalų komisaro V.M. Molotovo pranešimas, tačiau diskusijos nebuvo pradėtos, apie slaptųjų protokolų pasirašymą pranešime nebuvo užsiminta. Minėtų protokolų paruošimo ir pasirašymo iniciatorė buvo TSRS.

Tarybinė vyriausybė įvertino šias sutartis ratifikuodama jas (...) ir šis vertinimas nuo tų laikų nepasikeitė. Slaptieji protokolai niekada nebuvo vertinami. Išstudijavus susijusius su šiomis sutartimis dokumentus, komisija nusprendė, kad būtina pakeisti vertinimą.

2. Peržiūrint šiuos dokumentus, reikia pažymėti, kad jų pasirašymas — tų laikų tarptautinės teisės ir leninių principų tarptautinės tarybų politikos atžvilgiu pažeidimas.

a) slaptieji protokolai savo politiniu charakteriu (esme) yra nusikalstamai neteisingi Rytų Europos tautų ir valstybių atžvilgiu, kadangi jie buvo šių valstybių aneksijos, statuso ir sienų pakeitimų pagrindas.

b) juridiniu požiūriu 1939 m. rugpjūčio 23 d. ir rugsėjo 28 d. slaptieji protokolai ir 1939 rugsėjo 28 d. sutartis Rytų Europos padalijimą į Tarybų Sąjungos ir Vokietijos įtakos sferas yra nukreipti ne tik prieš kitas šalis, bet ir prieš jų suverenitetą ir nepriklausomybę, todėl yra neteisėti.

c) be to, kad 1939 m. TSR-Vokietijos sutartys pažeidė bendrosios tarptautinės teisės normas (...) ir kad jos prieštaravo dvišalėms ir daugiašalėms sutartims tarp TSRS ir Baltijos valstybių (Suomijos, Latvijos, Estijos ir Lietuvos), jos tiesiogiai pažeidė: Tautų Lygos įstatus, Paryžiaus paktą, Tautų Lygos Asamblėjos 1932 kovo 11 d. rezoliuciją, 1933 m. konvenciją apie agresijos nustatymą (Litvinovo konvencija). Ryšiuose su fašistine Vokietija 1939 m. tarybinė vyriausybė grįžo prie slaptosios diplomatijos: pagrindinis sutarčių turinys buvo fiksuojamas slaptuose prieduose. Ji priėmė imperialistinį įtakos sferų tarp stiprių valstybių pasidalinimo principą, neatsižvelgdama į trečiųjų vyriausybių suverenitetą. Pradedant 1939 m. tarybinė vyriausybė, prieštaraudama pačios anksčiau duotomis garantijomis, pažeidė Rytų Europos tautų apsisprendimo ir laisvo-pasirinkimo teisę. TSRS-Vokietijos derybose buvo sprendžiamas kitų valstybių likimas, neklausiant jųjų nuomonės, pateikiant ultimatumus, nepriklausomos valstybės buvo paverčiamos kariniais protektoratais, po to sekdavo privartinis įjungimas į TSRS.

d) Atsižvelgdama į tai, kad Pabaltijo respublikoms šios problemos aktualumas turi ypatingą reikšmę, komisija atkreipia dėmesį į tai, jog iki 1939 m. TSRS ir kaimyninių Baltijos valstybių — Suomijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos — santykiai buvo grindžiami ištisa sutarčių sistema. Santykių pagrindu buvo 1920 metų Taikos sutartis, kuria Tarybinė Rusija, o po to ir TSRS be išlygų pripažino šių valstybių savarankiškumą ir nepriklausomybę, ir visiems laikams atsisakė nuo bet kokių teisių į šias tautas ir jų teritorijas.

Taikūs ir kaimyniški TSRS santykiai su Estija, Latvija ir Lietuva buvo grindžiami nepuolimo sutartimis, kuriomis valstybės įsipareigojo bet kokiomis sąlygomis gerbti viena kitos suverenitetą, teritorinį vientisumą ir neliečiamybę. 1933 metų liepos mėn TSRS su kaimyninėmis valstybėmis pasirašė konvenciją, kurioje buvo apibrėžta agresijos formuluotė ir buvo sakoma, kad jokiais politiniais, kariniais, ekonominiais ar kitais tikslais negalima pagrįsti ar pateisinti grąsinimo kitai valstybei, jos blokados ir aneksijos.

3. Pasirašyti 1939 m sutartį tarp TSRS-Vokietijos apie įtakos sferų pasidalinimą Rytų Europoje Tarybų Sąjungai nebuvo būtinybės.

Iš Vokietijos-TSRS derybų, VKP (b) CK politinio biuro sprendimu, TSRS AT ir Tarybinės vyriausybės to meto dokumentu ir medžiagos, matyti, kad tarybinė vyriausybė suprato, kad politinis susidūrimas tarp pagrindinių imperialistinių Vakarų valstybių 1939 m. pasieks apogėjų, kas savo ruožtu reikš, kad jokio Vakarų „vieningo fronto" prieš TSRS negalėjo būti. Tarybinė vyriausybė turėjo bendradarbiavimo su abiejų priešiškų tarpusavyje lagerių vyriausybėmis pasirinkimą: arba su Vokietija, arba su Anglija, Prancūzija. Stiprėjantis įtempimas Europoje ir visame pasaulyje nedavė laiko mąstymui ir manevravimui. Tarybinė vyriausybė, atsižvelgdama į savo asmeninius politinius, ekonominius ir ideologinius tikslus, nusprendė pagerinti politinius ir ekonominius santykius su fašistine Vokietija.

Komisija neabejoja, kad Stalinas sudėtingoje tarptautinėje situacijoje bandė laimėti laiko, bet pasirinko kelią, pakeitusį Europoje jėgų santykį fašistinės Vokietijos naudai. Be 1939 m. rugpjūčio 23 d. susitarimo Hitleris nebūtų ryžęsis užpulti Lenkijos. Todėl jis parodė beprecedentinį užsispyrimą dėl sutarties pasirašymo datos nustatymo ir neįprasto nusileidimo Stalino reikalavimams dėl teritorijos ir. kt. Hitlerio tikslas buvo karas. Stalinas gi tikslą skatino sutikimu dėl Lenkijos padalinimo.

Jeigu net manytume, kad Stalino vyriausybė neturėjo aiškaus požiūrio į Europos jėgų išsidėstymą, reikia pripažinti, kad ir tokiu atveju tarptautinės teisės normas nepateisina veiksmų, ypatingai (...) aplinkybėmis, juolab, tariamomis. Tarybų Sąjungos ir fašistinės Vokietijos suartėjimo politika moraliniu-politiniu požiūriu buvo negalima. Ji itin dezorientavo partiją ir tarybinę liaudį. Ji padarė demoralizuojantį ir dezorganizuojantį poveikį jėgoms, kovojančioms prieš fašizmą ir karą Vakarų Europoje ir kitose pasaulio šalyse, pakirto šių jėgų pasitikėjimą Tarybu Sąjunga ir Vakarų šalių komunistinėmis partijomis.

4. Reikia pažymėti, kad derybos dėl slaptųjų protokolų su fašistine Vokietija iš Tarybų Sąjungos pusės buvo vedamos asmenine Stalino ir Molotovo iniciatyva slapta nuo tarybinės liaudies, partijos, AT deputatų ir VKP (b) CK. Todėl jų pasirašymas jokiu būdu neatspindėjo tarybinės liaudies interesų, kuri neneša atsakomybės už Stalino vyriausybės veiksmus.

5. Remiantis aukščiau išdėstytu: šie tekstai ir šios sutartys ir papildomi slapti protokolai turi būti pripažinti niekingais ir negaliojančiais nuo jų pasirašymo momento.

SIA/LIC

PAVERGTŲ TAUTŲ SAVAITĖ

Liepos 16-23 dienomis JAV buvo atžymėta „Pavergtų Tautų Savaitė".

Pagrindinis jos minėjimas įvyko Baltuosiuose rūmuose. Jame dalyvavo pats JAV prezidentas Bush, įvairūs atsakingi amerikiečių administracijos pareigūnai, pavergtų tautų atstovai, tarp kurių buvo ir lietuviai. Prezidentas Bush šia proga tartame žodyje pažymėjo, kad Pavergtų Tautų savaitės minėjimas suteikia progą kaskart vis iš naujo pabrėžti gilų susirūpinimą likimu tų tautų ir žmonių, kurių laisvė tebėra suvaržyta. Diktatūrų era yra pasibaigusi, kalbėjo prezidentas, pakartodamas tai, ką yra pasakęs savo inauguracinėje kalboje. Jau praeina totalitarizmo era ir jos atgyvenusios idėjos yra nušluojamos kaip seno, gyvybės nebeturinčio medžio lapai. Visur pajuntama laisvės dvasia. Amerikiečiai, pažymėjo prezidentas, džiaugiasi visame pasaulyje plintančiu judėjimu už demokratiją ir būsimais pasikeitimais. Prezidentas savo kalboje ypatingu būdu atkreipė dėmesį į laisvės prošvaistes Centro Europoje, kurios atsispindi ir Sovietų Sąjungoje vykstančiuose pasikeitimuose. Atsinaujinimo dvasia apėmė ir Pabaltijo kraštus — Lietuvą, Latviją ir Estiją. Atsinaujinimo srovė teka ekonominių ir politinių reformų kryptimi. Visame pasaulyje demokratija atveria sienas, išlaisvina širdis ir protus. Amerika skelbia visom tautom, kad tiesa negali būti jėgos priemonėmis amžinai slopinama. Istorija liudija ir žmonių valia skelbia, kad laisvės spinduliai pajėgia praskaidrinti tamsiausią naktį. Toks stebuklas gali prikelti pasaulį, kaip dabar Lenkijoje, taip, ateityje, jis galės įvykti Prahoje ir Kabule, Taline, Rygoje ir Vilniuje.

JAV prezidentas Pabaltijo kraštus prisiminė taip pat savo proklamacijoje, skelbiančioje Pavergtų Tautų Savaitę liepos 16-23 dienomis. Joje jis pažymėjo, kad amerikiečiai su giliu liūdėsiu kaip tik dabar prisimena gėdingą Molotovo-Ribbentropo pasirašytą paktą tarp nacių Vokietijos ir Sovietų Sąjungos, nulėmusį Lenkijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos padalijimą ir atvėrusį kelią svetimiesiem tuos kraštus užvaldyti. JAV atsisako pripažinti trijų Pabaltijo kraštų prievartinį įjungimą į Sovietų Sąjungą 1940 metais, pažymėjo prezidentas proklamacijoje. Šio prievartinio įjungimo pasėkmėje Pabaltijo tautos patyrė politinę priespaudą, religijos persekiojimą ir jų tautinės sąmonės represavimą. Bet dešimtmečiais patirta priespauda nepalaužė nei pabaltiečių, nei kitų sovietų užvaldytų tautų dvasios. Nesuskaitomi žmonės viešai reiškia savo troškimą atgauti laisvę ir demokratinę valdžią, reikalauja žodžio, susirinkimų ir judėjimo laisvės, taip pat laisvės nevaržomai išreikšti savo religinius įsitikinimus. Šių žmonių balsas yra girdimas. Yra būtina įstatyminiai užtikrinti pagrindines žmogaus teises ir žmogaus asmens orumą, pažymėjo prezidentas Bush, pridurdamas, kad JAV ir toliau nesiliaus raginusios visas vyriausybes laikytis Jungtinių Tautų Chartijos ir Helsinkio konferencijos baigiamojo akto raidės ir dvasios visom pavergtom tautom suteikiant galimybę atgauti laisvę ir nepriklausomybę

VAT.R

PREL. A. BARTKUS MALDININKŲ GLOBĖJAS

Vatikano dienraštis „L'Osservatore Romano" praneša, kad Popiežius Jonas Paulius II-sis paskyrė prelatą Algimantą Bartkų Vatikano įstaigos Romoje besilankančių maldininkų globai — Peregrinatio ad Petri Sedem — sielovadiniu patarėju. Prelatas Bartkus, kaip žinoma, yra popiežiškosios ševneto Kazimiero kolegijos Romoje rektorius. Įstaigą „Peregrinatio ad Petri Sedem" įkūrė Popiežius Pijus XI-sis Šventaisiais Metais, kurie buvo atžymimi 1933-34 metais. jos uždavinius praplėtė Paulius VI-sis 1977 metais. Žinybos esminis uždavinys yra visokeriopai palengvinti maldininkų keliones į Romą.

VILNIUS GRĮŽTA PRIE LIETUVOS

KAZYS BARONAS

II

Paskutinį kartą apleidžiant gen. St. Raštikio kabinetą — jis labai nuoširdžiai paspaudė man ranką, prašydamas dar kartą perduoti savo ir visos Lietuvos kariuomenės geriausius ir nuoširdžiusius pasisekimo linkėjimus kare su Vokietija maršl. Smiglui ir visiems lenkams, kartodamas dar kartą: „Vokiškas smūgis bus baisus". Tuoj pat išsiunčiau Lenkijos generaliniam štabui šią šifruotą telegramą: 1. Lietuva bus neutrali; 2. Lietuviai neužims Vilniaus; 3. Galimybė, kad Lietuva stos į Lenkijos pusę — a. palietus vokiečiams jos teritoriją, kas yra labai abejotina ir b. pradžioje esant dideliems prancūzų-anglų-lenkų pasisekimams, kas atrodo įtikėtina yra. 4. Priežastys dabar užimtos Lietuvos padėties: stoka koalicijos prieš Vokietiją rytų Europoje ir Lenkijos atsiskyrimas.

Mane pasiekė taip pat žinios, kad prezidentas Antanas Smetona numato atleisti kariuomenės vadą gen. St. Raštikį ir min. pir. gen. Černių iš einamų pareigų, kadangi jie yra priešvokiškos politikos šalininkai. Tuo tarpu tas jam nepavyko, nes aukšti Lietuvos karininkai užėmė tvirtą ir kietą poziciją. Tačiau Kaune plačiai kalbama, kad tai tik laiko klausimas. Tuomet visa valdžia bus atiduota į Voldemaro rankas. Tai būtų Lietuvos posūkis į vokišką sparną, o mums reikštų pavojų Vilniui.

Lietuvos prezidento Antano Smetonos nusistatymas Lenkijos atžvilgiu visą mūsų pasiuntinybės gyvavimo laiką Kaune buvo labai rezervuotas. Nuo pat Lenkijos ultimatumo iki šios dienos prezidentas Smetona nesurado nė vieno žodžio atžymėjimui pagerėjusių Lietuvos-Lenkijos santykių, toleruodamas naują padėtį, tačiau asmeniškai nedalyvaudamas joje bei vengdamas susitikimų su Kauno lenkų diplomatijos atstovais: min. Charvant bei kiti Žečpospolitos atstovybės tarnautojai niekuomet nebuvo pakviesti į priėmimą, kuriame galėtų sutikti prezidentą. Išimtys buvo — dideli, oficialūs pobūviai. Tariamai prezidentas buvo pareiškęs: „Kaip Lietuvos galva, Lenkijos atstovą galiu priimti tik Gedimino pilyje, Vilniuje".

Rugsėjo mėn 1 d. 7 v.r. Lenkijos radijas pranešė, kad švintant vokiečių kariuomenė peržengė Lenkijos sieną. Bombarduota Varšuva ir kiti Lenkijos miestai. Oficialių pranešimų pertraukų metu iš radijo aparato pasigirsdavo šie žodžiai: „Skelbiu oro pavojų Varšuvai", — ir tuoj pat kažkoks neutraliai ramus balsas skelbdavo skaičius ir „nadchodzi, nadchodzi — ateina ateina" žodžius. Apie 8 v.r. iš atidarytų Putvinskio gatvėje langų buvo girdimas karas. Visi sužinojo, kad Lenkija jau kariavo su Vokietija ir tai pirmoji antrame pasauliniame kare. Dešimtą val. ryto nuvykau į Lietuvos generalinį štabą. Priimtas buvau labai nuoširdžiai. Lietuvos karininkai, kuriuos sutikau štabe, stengėsi (taip man atrodė) išreikšti savo simpatijas lenkų kariuomenei. Plk. Dulksnys nuoširdžiai pasveikino mane sakydamas, kad mūsų kovos metu prieš vokietį užpuolėją, visos Lietuvos visuomenės, o ypač Lietuvos kariuomenės širdys ir jausmai yra su Lenkija.

Rugsėjo mėn 2 d. Britų pasiuntinys Preston ir prancūzų karininkas Pichon pranešė man, kad Chamberlaine, Daladier ir Mussolini stengiasi sulaikyti Hitlerį ir privesti jį prie konferencijos stalo.

Pasėkmės — Prancūzija ir Anglija dar nepaskelbė karo Vokietijai. Dvi dienas kariaujame vieni. Kur dingo sutartys?

Vakar gavau generalinio štabo šifruotą pranešimą. Jame sakoma, kad vokiečiai turi aiškią persvarą artilerijoje, šarvuotuose ginkluose bei karo aviacijoje. Vokiečiai pralenkia mus pėstininkų ginklais bei techniškų aprūpinimu. Didesnė Vokietijos kariuomenės dalis randasi Lenkijos fronte, paliekant nedidelę uždangą prie Prancūzijos sienos. Vokiečių smūgiai, kaip rašoma komunikate, vystosi dviejuose sparnuose: pietuose Krokuvos ir Čenstakavos pusėn ir šiaurėje, Pamaryje, prie Bydgoščo. Likusiame fronte vokiečių spaudimas yra silpnesnis.

Sunkiai pergyvenome Kaune rugsėjo mėn 2 dieną. Iš Lenkijos pasiekdavo mus aliarmuojančios žinios. Ir čia veikė propagandinė vokiška mašina, skelbdama Lenkijos sąjungininkų išdavystę. Tuo tarpu Anglijos ir Prancūzijos pasiuntinybės nuolatos skambino man užklausdamos, ar gavome kiek žinių iš Varšuvos, ar fronte užviešpatavo tyla bei ar sulaikytas vokiškas puolimas.

Tą dieną Kauno lenkų gimnazijos koplyčioje buvo atlaikytos šv. Mišios lenkiško ginklo pergalės intencija. Mišiose dalyvavo visa kauniškė polonija, visi gimnazijos mokiniai ir mes, visi pasiuntunybės nariai. Nuotaika buvo labai rimta, o giedant himną daugelis karčiai verkė.

Rugsėjo mėn. 3 d. atnešė mums kiek geresnes nuotaikas. Pietų metu Varšuvos radijas pranešė, kad D. Britanija ir Prancūzija paskelbė Vokietijai karą. Apie 5 val. v. klausėme užsienių reikalų ministro J. Becko kalbos. Deja, jo balsas buvo duslus, užkimęs ir nervingas, be anstyvesnės ir jam dirbtinės frazeologijos. Varšuva džiaugėsi. Buvo girdimi sostinės gyventojų balsai prie Prancūzijos ir Anglijos ambasadų.

Deja, vėlų vakarą pasiekęs mus generalinis štabo komunikatas buvo labai liūdnas. Vokiečiai supa Sileziją, užima Čenstakavą, vokiečiai bombarduoja visą Lenkijos teritoriją. Didelį civilių nuostoliai, sužalotos geležinkelio linijos ir stotys. Pavėlins mūsų mobilizaciją ir transportą.

Rugsėjo mėn 4 d. pranešimai, pasiekę Lenkijos pasiuntinybę Kaune, aiškiai rodo, kad mūsų padėčiai fronte gresia visiška katastrofa. Mūsų pėstininkų divizijos bei kavalerijos brigados, nepajėgia atlaikyti gausių šarvuotų vokiškų divizijų. Traukiamės visame fronte. Vokiški pranešimai: jau yra visiškai sumuštos.

Rugsėjo mėn. 5 d. Gavau specialų generalinio štabo pranešimą. Maršl. Rydz-Smigly nutarė nukelti visą mūsų frontą į Bugo-Nerevo Nidos-Dunajeco liniją. Padėtis labai kritiška. Vokiečių veiksmai, sprendžiant iš jų komunikatų, vystosi labai planingai.

(Bus daugiau)

Vilniaus krašto lietuviai Lenkijos kariuomenės eilėse. Viduryje, su kryžiuku pažymėtas Pr. Žižmaras. Nuotrauka iš Br. Kviklio „Vilniaus arkivyskupija" t.II.

VORUTA

Sužinojus, kad Vorutos ansamblis atvažiuoja koncertuoti į Nottinghamą, sujudėjo visa vidurinė Anglija. Ši žinia, net labiausiai atšalusius, šildė ir uždegė noru atvykstančius pamatyti. Jautėsi, kad Voruta pravėrė duris, pro kurias praėję galėsime su artistais susitikti, pasikalbėti ir parsivežus į savo namus juos pavaišinti, be jokių varžtų nuomonėmis pasidalinti. Pagaliau atėjo momentas, kurio laukėme daug metų, nes iki šiol apie tai tegalėjome svajoti.

Kaip seniai nematyti broliai ir seserys penktadienį, liepos 21 d., jie atvyko į Nottinghamą. Ilga kelionė, karštis ir nuovargis neslopino jų entuziazmo, lietuviško nuoširdumo. Susitikome, kaip seni pažįstami.

Po pavėluotų pietų neskubėdami išsiskirstė po miestą pas šeimas, kurios globos juos svečiavimosi laiku. Nors jų atvažiavo tik 27 asmenys, iš pilno ansamblio 90 asmenų sąstato, bet Nottinghamo lietuvių kolonijos naujai DBLS valdybai ir Moterų Draugijai tai buvo didelė, bet maloni našta — rūpintis atvykusiais, lyg savo šeima.

Pirmasis Vorutos ansamblio pasirodymas — šv. Mišių metu Židinio sodelyje. Graudžiai liaudies instrumentų orkestras pagrojo giesmę. Kun. S. Matulis savo pamoksle kalbėjo apie tikybos vystimasi Lietuvoje ir svarbesnius Bažnytinius įvykius praeityje.

Po pietų, kuriuos paruošė Moterų Draugijos narės, visi pasuko į netoliese esančią koncerto salę. Iš pradžių rengėjai rūpinosi ar susirinks pakankamai žmonių, o kai pamatė kiek jų susirinko, vėl rūpinosi, ar visi jie joje sutilps. Šiaip taip sutilpo visi 300 ir daugiau žiūrovų. Salėje buvo karšta, net atsikvėpti buvo sunku. Galvojome: kaip tai paveiks artistus ir ar jie galės tokioje tvankioje salėje šokti?

Koncertą pradėjo orkestras giesme „Lietuviais esame mes gimę". Ansamblį ir susirinkusius pasveikino DBLS Nottinghamo skyriaus pirmininkas Paulius Anužis ir DBLS CV narė Vida Gasperienė. Jiems atsakė Vorutos ansamblio globėjas Lietuvos TSR Švietimo ministerio pavaduotojas Vytautas Jakelis ir įteikė drobinį rankšluostį su įrašytu Lietuvos Himnu.

Lengva eisena pasirodė pirmosios šokėjų eilės ir visos abejonės išnyko. Drausmingas judesys, susiklausymas ir žingsnio lengvumas stebino visus. Jų meistriškas pasirodymas, tiek šokiuose, tiek birbynių muzikoje — iki šiol mums buvo nematytas ir negirdėtas. Šokimo lengvumas, formos išlaikymas buvo toks, kad vertė žiūrovą ne tik matyti, bet ir jausti tą ryšį, kuris mus visus jungė. Šokis sekė po šokio, paįvairinami tai kanklėmis, tai birbynėmis, tai kaimo armonika ar bugneliu. O kai duetas užtraukė kaimo valsą ir polkutę, tai plojimams nebuvo galo. Tautinių rūbų įvairumas ir spalvingumas žavėjo visus. Su kiekvienu rūbų pasikeitimu — skirtingas šokis, dar įvairesnis, įdomesnis, tai juokingas, greitas, tai lėtas. Vienu metu ir „Gimtinės" ansamblio dalis pasirodė.

Pagaliau — pabaiga. Visi scenoje. DBLS CV narė V. Gasperienė padėkojo visiems, ypač ansamblio vadovui Vladui Ūsovui, šokių grupės vadovui Alvydui Skuodžiui ir orkestro vadovui Antanui Puodžiukui. Padėkota ir įteikta gėlių. Vorutos ansamblio vardu Nottinghamiečiams dėkojo Vladas Ūsovas ir Moterų Draugijos pirmininkei Genovaitei Aleknavičienei jis įteikė lietuvišką lėlę. Bradfordiečių vardu padėkojo ir piniginę dovaną ansambliečiams įteike A. Bučys. Šiuo koncertu susižavėjęs anglas, lietuvių bičiulis, prof. D. Regan taip pat jiems Nottinghamo universiteto ir anglų publikos vardu dėkojo ir užbaigė sakydamas lietuviškai „Tegul gyvuoja Lietuva!"

Koncertą užbaigėme iš 300 krūtinių besivežiančiu Tautos Himnu.

Po koncerto, prie salės pievelėje susitikome su ansambliečiais pabendrauti. Pasidžiaugėme, paspaudėme rankas, pasibučiavome. Tai buvo labai sentimentalus vakaras, kuris daugelio atmintyje liks amžinai. Po užkandžių, dar ilgai neisikirstėme. Niekas nenorėjo užbaigti šio stebuklingo vakaro.

Pirmadienio rytą juos išleidome į Sodybą. Atsisveikinimas buvo labai jausmingas ir graudus, nes per tą trumpą laiką pasidarėme lyg viena šeima. Šis pirmasis oficialus ryšys su lietuviais iš okupuotos Lietuvos ir jos valdžios pareigūnu, kai kam sukėlė abejonių, ar mes teisingai darome, ar tuo neparodysime, kad pripažįstame okupacinę valdžią. Laikai keičiasi, nors mes dabartinės Lietuvos vyriausybės ir nepripažįstame, bet negalime atsisakyti nuo atsitiktinų ryšių palaikymo. Jei to nedarysime, tai patys save užsidarysime už geležinės uždangos. Mes visi esame lietuviai ir turime neužmiršti, kad dabartiniai Lietuvos vyriausybės šulai daug padėjo Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžiui po truputį grąžinti lietuviškus simbolius, Tautos himną ir Lietuvos istoriją. Palaikydami ryšį, mes gal daugiau juos patrauksime į savo pusę.

Henrikas Gasperas

DEMOKRATIJA IR NEPRIKLAUSOMYBĖ

Koordinacinio centro tarptautiniams-demokratiniams judėjimams sovietinėje imperijoje remti dokumentas —

Prezidentui
Baltieji Rūmai,
1600 Pennsylvania Ave.,
Washington, D.C. 20500

Gerbiamas pone Prezidente,

1989 m. rugpjūčio 23 dieną sueina 50 metų nuo tos dienos, kada Sovietų Sąjungos ir Vokietijos užsienio reikalų ministrai Molotovas ir Ribbentropas pasirašė slaptą sutartį apie abipusių interesų Rytų Europoje sferų ribas. (žr. priedai Nr. 1, 2, 3).

To pasėkmėje buvo okupuotos suverenios valstybės Estija, Latvija ir Lietuva, kurios buvo Tautų Sąjungos (Lygos) narės.

Tų kraštų okupacija tęsiasi jau 49 metus. Ji daug nelaimių atnešė ir dabar tebedaro Pabaltijo tautoms (žr. priedą Nr. 4).

Šitos tautos, kaip ir visos kitos pasaulio tautos trokšta būti laisvos. Tai įrodė savo atkaklia ir pastovia kova už laisvę, kuri visą laiką keitė tiktai savo formas. Jų laisvės siekimas ypač stipriai pasireiškia šiuo metu.

Estų, latvių ir lietuvių tautų teisę būti laisvomsis ir atkurti savo nepriklausomas valstybes patvirtina Atlanto charta, žmogaus teisių nuostatai ir Jungtinių Tautų organizacijos nuostatai.

Ryšium su tuo, kas pasakyta aukščiau, mes prašome Jus nurodyti Sovietų Sąjungos, Vokietijos Federalinės ir Vokietijos Demokratinės Respublikos vyriausybėms tai, kad jų politinė ir moralinė pareiga yra patvirtinti, jog anksčiau minėtas slaptas Molotovo-Ribbentropo paktas yra politinio nusikaltimo išraiška ir kaip tokį minėtos vyriausybės privalo atšaukti ir viešai pasmenrkti.

Su gilia pagarba
Paruir Airikian
organizacijos Demokratija ir Nepriklausomybė prezidentas

Analogiško turinio dokumentai š.m. liepos mėn pabaigoje buvo išsiųsti: JAV Prezidentui George Bush, Prancūzijos Prezidentui Francois Mitterand, Didžiosios Britanijos Ministerei Pirmininkei Margaret Thatcher (per J. Alkį), Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui Perez de Cuellear, Europos Parlamento Pirmininkui, Europos nusiginklavimo ir bendradarbiavimo pirmininkui.

P.S. Dokumentų prieduose: Nr. 2-3 — Molotovo-Ribbentropo pakto kopijos su jų parašais; Nr. 1 — pakto tekstas anglų kalba; Nr. 4 — lentelė „Užmirštas holokaustas — Pabaltijos tautų genocidas", paruošta Anglijos Baltų Tarybos.

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

NEVERTINA LIETUVIO ŽURNALISTO

Mano vilnietiškas ačiū spaudos bendradarbiui R. Šileriui už parašytus aukso žodžius „EL" š.m. liepos 19 d.

Taip, spaudos bendradarbiai Kanadoje, JAV, Australijoje gauna nemokamus garbės kvietimus-bilietus į lietuviškus parengimus, koncertus, suvažiavimus, pastatant spaudos bendradarbiams net atskirą stalą. Visuomet jie gerai pavaišinami, kadangi anapus Atlanto ir Ramiojo vandenyno lietuviškos organizacijos žino, kad spauda yra aštresnis ginklas už kardą.

Priešingai elgiasi Vokietijos LB-nės krašto valdyba. Ji globoja, vaišina ir šokinėja prie svetimtaučių spaudos atstovų, tačiau užmiršdama, kad kiekvienos organizacijos veiklagyvenimas geriausiai atsispindi ne vien atliktuose darbuose, bet taip pat ir lietuviškoje spaudoje, išreiškiant joje žurnalistinės etikos rėmuose, sveiką, nuoširdžią kritiką. Manding, Vokietijos LB-nės krašto valdyboje yra dar užsilikęs šimtmečių lietuvių tautos vergiškumo raugas — nusilenkti svetimtaučiui, tačiau užmerkiant akis prieš lietuvį spaudos atstovą.

Turiu anglišką spaudos pažymėjimą, pripažįstamą vakarų pasaulyje. Su juo laisvai einu į futbolo rungtynes, parodas, (pvz. Mannheime, knygų mugė Frankfurte ir t.t.), susitikdamas su politikais — Vokietijos užsienių reikalų min. Genšeriu, buv. Bavarijos min. pir. J.F. Štrausu ir kt. Deja, eidamas į PLJS suvažiavimą Hüttenfelde buvau paprašytas sumokėti 20 markių, nors tas asmuo mane pažįsta kaip spaudos bendradarbį.

Kazys Baronas

Lietuvių Evangelikų Liuteronų Bažnyčios Vakarų Vokietijoje *KVIETIMAS*

Maloniai kviečiame Jus dalyvauti mūsų Bažnyčios X-jame Sąskrydyje, 1989 m. rugsėjo 1-3 dienomis, Kirchenstr. 7, 243 Neustadt/Ostholstein, Parapijos salėje. Programoje numatyta tema: *Teesie švenčiamas Tavo vardas...* ir *Šventųjų bendradarbiavimas...*

Norintieji Sąskrydyje dalyvauti registruojasi pas R. Baliulį arba O Grimienę, Hainholz 23, 243 Neustadt/Ostholstein, tel.: 04561/2718

Už nakvynę ir maistą dalyviai patys užsimoka. Norintieji dalyvauti prašomi iš anksto pasisakyti, kad būtų galima parūpinti nakvynes ir reikalingus maisto produktus.

Iki malonaus pasimatymo prie Baltijos Jūros krantų.

Ričardas Baliulis ir rengėjai

LIETUVOS DARBININKŲ SĄJUNGA

Vilniuje yra įsteigta Lietuvos Darbininkų Sąjunga. Steigiamajame suvažiavime dalyvavo 440 delegatų iš 19-kos Lietuvos miestų ir rajonų, 364 svečiai iš įvairių krašto oficialių ir neformalių organizacijų.

Lietuvos Darbininkų Sąjunga yra — visuomeninė politinė organizacija, vienijanti Lietuvos miestų ir rajonų Darbininkų sąjungas. LDS veikia prieš monopolizmą politikoje, ekonomikoje, kultūroje ir socialinėje sferoje, siekia turėti savo atstovus visų lygių valstybinės valdžios ir valdymo organuose. Pagrindinis LDS politinis tikslas — Lietuvos nepriklausomybė.

Suvažiavimas priėmė keliolika rezoliucijų. Pareikalavo garantuoti Lietuvos profesinėm sąjungom nepriklausomumą ir nepartiškumą, TSRS ir Vokietijos sutarčių kontekste įvertinti TSRS-Lietuvos sutartį, sudarytą 1940 metų liepos 14 d., taip pat TSRS ultimatumą Lietuvai ir tolimesnę įvykių raidą, parengti ir priimti įstatymą dėl okupacinės TSRS kariuomenės laikino buvimo Lietuvos teritorijoje ir jos išvedimo iki 1922 metų. Pareikšta, jog būtina konstitutiškai įteisinti Vasario 16 d., Šv. Velykas, Motinos dieną, Tautos Gedulo birželio 14-tąją, Visų Šventųjų dieną, Šv. Kalėdas, paskelbiant jas nedarbo dienomis ir atsisakant kovo 8-os, gegužės antrosios, spalio 7-os ir lapkričio 8 d. švenčių.

Suvažiavimas Darbininkų Sąjungos pirmininku išrinko Kazimierą Uoką.

VAT.R

Prof. V. Landsbergis lankėsi JAV

Liepos 22 d. Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio seimo tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis kartu su žmona Gražina baigė 20 dienų trukusią viešnagę Jungtinėse Amerikos Valstijose ir iš Vašingtono Dulles orauosto išvyko namų link.

Tarp liepos 2 ir 22 d. Landsbergiai aplankė Niujorką, Čikagą, Klevelandą, Los Angeles ir Vašingtoną.

Liepos 13 d., Vašingtone V. Landbergis susitiko su daugiau kaip 10 JAV Informacijos agentūros (US Information Agency) pareigūnais. Posėdžio tikslas buvo aptarti būdus kaip galima išvystyti kultūrines mainas tarp JAV ir Lietuvos. Tokių kultūrinių mainų koordinavimas ar tiesioginis vykdymas kaip tik yra viena iš JAV Informacijos agentūros veiklos funkcijų

Kitą dieną V. Landsbergis nuvyko į JAV Valstybės departamentą. Tenai su Lietuvoje esama dabartine padėtimi jis supažindino kelis diplomatus, įskaitant sekretoriaus pavaduotoją Europos reikalams Johnsoną bei direktoriaus pavaduotoją Rytų Europos reikalams Hornblową (abudu laikinai eina šias pareigas kol bus paskirti nuolatiniai pavaduotojai).

Vėliau jis susitiko su sovietologu Dimitri Simes, kuris užima vadovaujančią poziciją nevaldinėje, Carnegie Endowment for International Peace organizacijoje, puoselėjančioje tarptautinę taiką. Susitikimo metu, Simes pasiūlė prof. Landsbergiui suruošti spaudos konferenciją, kuri įvyko vėliau.

Liepos 17 d. po pietų prof. Landsbergis susitiko su dr. Robert Hutchings, kuris Valstybinio saugumo taryboje (National Security Council) yra Europos politinių reikalų direktorius. Ši Baltųjų rūmų taryba vaidina esminę rolę nustatant JAV prezidento užsienio politiką.

Sekančią dieną prasidėjo apsilankymai JAV Kongrese. V. Landsbergis ilgai kalbėjosi su JAV Atstovų rūmų vyriausio Respublikonų partijos vado kongresmeno Bob Michel užsienio reikalų patarėju. Toliau, vyko trumpas pasimatymas su kongresmenu Sam Gejdenson, kurio šeima yra kilus iš Lietuvos.

Po pietų V. Landbergis buvo pakviestas į Kennano Institutą rusų studijoms puoselėti (Kennan Institute for Advanced Russian Studies). Tai mokslinis institutas priklausąs Smithsono Institutui (Smithsonian Institution). Jis pritraukia mokslininkus iš viso pasaulio, kurie atvyksta į Vašingtoną trumpam laikui gilintis savo specialybėse bei susitikti su kitais mokslininkais. Landsbergis prabilo į maždaug 30 akademikų, jiems suglaustai pristatydamas Lietuvos pokarinės istorijos raidą. Po to priėmė klausimus iš publikos. Mokslininkai rodė gyvą susidomėjimą įvykiais Lietuvoje. Vieniems rūpėjo žinoti, ar Sąjūdis tikrai tikisi nepriklausomos Lietuvos atstatymo. Kitus domino lietuvių-rusų santykiai Lietuvoje, lietuviškos valiutos įvedimo klausimas ir panašiai.

Iš Kennano Instituto Landsbergis nuvyko į nevaldinės organizacijos National Endowment for Democracy įstaigą. Šios organizacijos tikslas yra puoselėti demokratiją visame pasaulyje, demokratiniams judėjimams suteikiant meterialinę paramą, kuri ateina iš JAV Kongreso. V. Landsbergis susitiko su tos organizacijos pirmininku Gari Gershman. Pasitarime taipogi dalyvavo Sąjūdžio seimo tarybos narys Emanuelis Zingeris bei Lietuvių Informacijos Centro direktorė Gintė Damušytė, abudu atvykę iš Niujorko.

Vakare Lietuvos pasiuntinybėje įvyko Vašingtono lietuvių visuomenės susipažinimas su Landsbergiais, kurį organizavo nepriklausomos Lietuvos *charge* Stasys Lozoraitis kartu su sostinės Lietuvių Bendruomenės skyriumi.

Trečiadienį, liepos 19 d., National Endowment for Democracy patalpose įvyko pusryčiai, kurių garbės svečiu buvo V. Landsbergis. Susirinko keliasdešimt kviestų spaudos, JAV Kongreso, Valstybės departamento, mokslinių institucijų, nevaldinių organizacijų atstovai išklausyti Landsbergio trumpą pranešimą ir pateikti jam klausimų. Nors programa tęsėsi daugiau kaip valandą, susidomėjimas buvo toks gyvas, kad, kaip ir Kennano Institute, pritrūko laiko išklausyti ir atsakyti į visus paklausimus.

Po pietų V. Landsbergis susitiko su dviem senatoriais, kurie yra tarp pajėgiausių ir įtakingiausių JAV Kongreso narių. Pirma buvo trumpas pasimatymas su Respublikonų partijos senatorium Richard Lugar, Užsienio reikalų komiteto nariu. Antras pasimatymas, trukęs maždaug 45 minutes, buvo su Demokratų partijos senatoriumi Bill Bradley. Į šiuos susitikimus V. Landsbergį lydėjo JAV Lietuvių Bendruomenės pirmininkas dr. Antanas Razma ir Bendruomenės atstovė Asta Banionytė-Connor.

Ketvirtadienį, liepos 20 d., V. Landbergiui buvo suruošta spaudos konferencija Carnegie Endowment būstinėje. Ja pravedė Charles W. Maynes, *Foreign Policy* žurnalo redaktorius. V. Landsbergis apibūdino esamą padėtį Lietuvoje ir kaip Sąjūdis paveikė šių įvykių eigą. Jo įvadą sekė žurnalistų klausimai, kurių buvo tarp 20 ir 30, įskaitant pagarsėjusius — kaip Daniel Schorr, Morton Kondracke bei Georgia Anne Geyer. Iš klausimų buvo aišku, kad žurnalistai į Pabaltijo tautas žiūri palankiai, bet kad jiems sunku suprasti kaip jos gali tapti laisvos. Shorr klausimas Landsbergiui buvo būdingas tokiai žurnalistų galvosenai. Jis nusistebėjo, kad lietuvių tauta sugebėjo išlaikyti savo tautinį identitetą per 50 priespaudos metų ir prašė paaiškinti kaip tai buvo įmanoma. Landsbergis atsakydamas iškėlė ne vien tautos patvarumą sunkiausiais istorijos momentais, kaip 19-to šimtmečio gale, bet taipogi ir gilias tautos valstybingumo šaknis nuo 13 amžiaus.

Iš Carnegie Endowment, V. Landsbergis keliavo į JAV Kongresą, kur susitiko su kongresmenu William Broomfield, vyriausiu Respublikonų Atstovų rūmų Užsienio reikalų komitete, bei su kongresmenais Richard Durbin ir Benjamin Gilman. Taipogi, ilgiau kalbėtasi su Atstovų rūmų Užsienio reikalų komiteto štabo nariais.

Po to V. Landsbergis nuvyko į Amerikos Balsą, kur atskirai pasikalbėjo su lietuvių, lenkų bei rusų skyriais. Tarėsi su Amerikos Balso direktorium Richard Carison bei jo pavaduotojais.

Pastangos išrūpinti V. Landsbergio pasimatymą su prezidentu Bushu nebuvo sėkmingos. Tačiau V. ir G. Landsbergiai buvo tarpe poros šimtų kviestų svečių, kurie nuvyko į Baltųjų rūmų Rožių sodelį penktadienio, liepos 21 d. rytą išklausyti prezidento Busho kalbą Pavergtų tautų dienos proga. Toje prakalboje Bushas paminėjo Pabaltijo valstybių tautinį atgimimą. Iš Baltųjų rūmų Rožių sodelio V. Landsbergis nuvyko į pasimatymą su Valstybinio saugumo taryboje (National Security Cauncil) dirbančia pagrindine sovietologe dr. Condoleeza Rice.

Po pietų, V. Landsbergis sugrįžo į Kongresą pasitarimui su kongresmenais Douglas Bereuter ir John Miller. Abudu yra Atstovų rūmų Užsienio reikalų komiteto nariai, kurie rudenį numato vykti į Lietuvą.

Iš Kongreso V. Landbergis nuvyko į JAV didžiausios ir galingiausios profsąjungos AFL-CIO centrą. Tenai valandą su puse praleido su AFL-CIO pirmininku Lane Kirkland bei jo štabo nariais. Kirkland domėjosi Sąjūdžiu ir Lietuvių Darbininkų Sąjunga.

Maždaug tiek pat laiko Landsbergis praleido pasimatyme su buvusiu JAV Valstybinio saugumo tarybos vadu sovietologu dr. Zbigniew Brzezinski.

Tarp anksčiau išvardintų susitikimų įvyko prof. Landbergio pasikalbėjimai su pavieniais žurnalistais, atstovaujančiais įvairią spaudą, pavyzdžiui japonų laikraštį *Sekai Nippon, Washington Post, Cleveland Plain Dealer* ir Laisvosios Europos radiją.

V. Landsbergio programą Vašingtone tvarkė JAV Lietuvių Bendruomenės atstovė Asta Banionytė-Connor. Ji Landsbergį lydėjo į daugelį susitikimų. Prie programos planavimo daug prisidėjo ir nepriklausomos Lietuvos diplomatas Stasys Lozoraitis, pas kurį Landsbergiai buvo apsistoję. Jų vizito metu, Lietuvos pasiuntinybė tapo Landsbergio veiklos koordinaciniu centru. Kai kuriuos Landsbergio susitikimus suruošė

(Nukelta į 4 psl.)

Europos LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN — Lithuanian Weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE

Printed and Published by Lithuanian Association in Gt. Britain and Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT. England

Tel.: 01-727 2470. Telex: 261947 SOS G. FAX: 01-727 3045

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė

Prenumeratos kaina metams: Didžioje Britanijoje — 18 svarų;

Užsienyje — 22 svarai (Vokietijoje 70 DM) oro paštu.

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 10.00 svarų už 25 mm. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštyje kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės

Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ar leidėjo nuomonę.

Lietuvių Kronika

KAS—KADA—KUR?

Rugpjūčio 19 — rugsėjo 4 d. — Nidos spaustuvės vasaros atostogos.

Rugpjūčio 23 — S-H Pakto 50 m. demonstracija Londone. Pabaltiečiai renkasi 13.00 val. prieš Sovietų Ambasadą. Smulkesnių informacijų kreiptis Chris Last 01-508 5142

Rugpjūčio 23 — S-H Pakto 50 m. demonstracija Bonnoje, V. Vokietijoje. Kreiptis: Andris Kadegis, Cheruskerring 49, 4400 Münster, W. Germany.

Rugpjūčio 26 — Boltono Baltijos Tautų Komiteto dešimtmečio sukaktuvių koncertas ir šokiai, 99 Castle Street, Bolton.

Rugsėjo 9 — Baltų Židinys 1989, (Baltic Focus '89), Porchester Center, Queensway, London W2

Spalio 14 — Boltono lietuvių metiniai šokiai ukrainiečių salėje, 99 Castle St., Bolton.

Spalio 15 — Lietuvių kultūros instituto mokslinė konferencija-suvažiavimas Romuvoje.

Lapkričio 3-5 — Vokietijos LB darbuotojų suvažiavimas Romuvoje.

Lapkričio 22-26 — Pasaulio Lietuvių Centre Lemont, Illinois, U.S.A., įvyks VI mokslo ir kūrybos simpoziumas. (EL nr. 24-2059, 2 p.).

1990 m.

Birželio 5-29 — Kopenhagoje įvyks Žmogaus teisių konferencija. (EL. nr. 24-2059, 3 p.).

A.A. JUOZAS KAIRYS

Liepos 3 dieną, Londono St. Patrick katalikų kapinėse, Leytonstone palaidotas Juozas Kairys. Londono lietuvių Šv. Kazimiero bažnyčioje kun. J. Sakevičius MIC atlaikė gedulingas pamaldas, o vargonininkavo Justas Černis.

Velionis buvo 68 metų, biržietis, antrojo pasaulinio karo metu tarnavęs Lietuvių savisaugos daliniuose. Iš Lietuvos jo dalinys buvo perkeltas į Italiją, kur Juozas pateko į amerikiečių belaisvę. Neilgai joje buvęs, jis įstojo į 8-ją Britų armiją, 1947 m., kaip tos armijos karys jis atvyko į Britaniją.

Apsigyvenęs Londone, pradžioje dirbo įvairius darbus, bet vėliau išlaikęs valstybinius egzaminus jis dirbo civilinės valdžios įstaigoje.

A.A. Juozas buvo nuoširdaus būdo, malonus ir su visais mokąs sugyventi.

Paskutiniame atsisveikinime, jo draugų ir pažįstamų tarpe, anglų buvo daugiau kaip 40. Po laidotuvių visi dalyviai buvo pakviesti arbatėlei į parapijos svetainę.

Z. Juras

PAMALDOS

Eccles — rugpjūčio 13 d., 12.15 val.

Nottinghame — rugpjūčio 13 d., 11.15 val., Židinyje.

Northamptone — rugpjūčio 13 d., 18.00 val., Šv. Lauryne, Craven St.

Nottinghame — rugpjūčio 15 d., *Žolinėje* 19.00 val., Židinyje.

Nottinghame — rugpjūčio 20 d., 11.15 val. Židinyje.

Derbyje — rugpjūčio 20 d., 14.00 val., Bridge Gate.

ŽALGIRIO JAUNIAI ANGLIJOJE

Iš Vilniaus pranešė, kad rugpjūčio 6 d. į Londoną atvyks „Žalgirio" jaunių futbolo komanda. Jie pakeliui į Readingą, kur vyks futbolo varžybos. Juos lydi „Gimtojo Krašto" vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas R. Valatka. Jaunieji futbolistai viešės Readinge 8 dienas.

SODYBA

MIŠIOS UŽ A.A. ŽUKAUSKĄ SODYBOJE

Sekmadienį, liepos 30 d., Lietuvių Sodyboje buvo prisimintas pirmas jos vedėjas Antanas Žukauskas. Kun. Aleksandras Gėryba už jo sielą didžiojoje salėje atlaikė mišias lotyniškai ir pasakė labai gražų, progai pritaikintą, pamokslą lietuviškai ir angliškai. Sodybos salė buvo pilna žmonių. Taip pat dalyvavo stovyklaujantieji skautai bei skautės. Justui Černiui ir Vincentui O'Brien vadovaujant, dalyviai sugiedojo kelias giesmes ir pabaigė Tautos himnu.

Iš Londono buvo atvykusi velionies našlė Ona, Rostis Baublys, Mečys Bajorinas, Steponas Nenortas, iš kaimynystės Bernadeta Šnabaitienė ir kiti. Mišias užsakė londoniškis Vienybės klubas.

KLIVELANDAS

A.A JUOZAS URBONAS

Liepos 21 d. nuo širdies smūgio mirė Juozas Urbonas, 77 amžiaus. Jis buvo kilęs iš Suvalkijos, ūkininko sūnus. Mokesi gimnazijoje, tarnavo Lietuvos kariuomenėje, kavalerijos pulke. Atvykęs į Angliją kurį laiką dirbo žemės ūkyje, vėliau Corby geležies fabrike. Grįžęs į Klivelandą dirbo anglies perdirbimo pramonėje.

Laidotuvių pamaldas laikė anglas, katalikų kunigas Fr. Oliver Maher. Juozo Urbono kūnas buvo sudegintas. Laidotuvėse dalyvavo 6 lietuviai 2 lenkai ir 17 anglų. A.A. J. Urbonas paliko liūdinčią žmoną, dukrą Amerikoje, brolį ir kitus gimines Lietuvoje.

A. Paulauskas

ITALIJA

VLADO NASEVIČIAUS MIRTIES METINĖS

Liepos 19 d. suėjo treji metai nuo to, kai tėviškės kapinėse, Saldutiškyje, Utenos apskrityje, amžinam poilsiui galvą priglaudė taurus lietuvis patriotas, Sibiro kankinys Vladas Nasevičius. Jis išgyveno 77 metus iš kurių 45 metai buvo kančios, persekiojimo ir skurdo odisėja.

Vladas Nasevičius 1941 metų sukilimo paskelbtoje laikinojoje Lietuvos vyriausybėje buvo numatytas kaip vidaus reikalų ministras. Tačiau, karo išvakarėse, birželio 23 d. buvo NKVD areštuotas ir turbūt iš Lietuvos išgabentas. Sugrįžo tiktai 1956 metais, paliegęs ir, kaip pat sakė, ne kartą mirčiai į nasrus žiūrėjęs. Tačiau ir Tėvynėje nerado ramybės: buvo saugumo nuolat sekamas ir komunistinės spaudos visaip šmeižiamas. Nepaisant visų bandymų liko kilnios sielos idealistas, kitus ragino būti stipriais, nesueiti į konfliktą su sąžine. Nors gyvendamas varge viskuo dalijosi su likimo draugais. Liepos 19 d., Vlado Nasevičiaus mirties metinių proga, lietuvių šv. Kazimiero kolegijoje Romoje buvo aukojamos Mišios už jo sielą.

PARAŠŲ RINKIMO AKCIJA LIETUVOJE

Užsienio spaudos žiniomis Vakarus pasiekė Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio seimo tarybos pareiškimas Lietuvos žmonėms dėl Lietuvoje dabar pravedamos parašų rinkimo akcijos po peticija, kurioje įvertinamas Molotovo ir Ribbentropo paktas bei su juo susiję politiniai įvykiai palietę Lietuvą. Ši akcija, pažymi pareiškime Persitvarkymo Sąjūdžio seimo taryba, susilaukė prieštaringų vertinimų. To ir galima buvo tikėtis. Nerimaujama dėl trijų svarbiausių dalykų: pirma, reikalavimai esą pernelyg radikalūs ir ultimatyvūs; antra, jie reiškia konstitucinio-parlamentinio kelio atsisakymą bei konfliktą su respublikos vadovybe; ir trečia, visa tai reikš ir Sąjūdžio skilimą.

Sąjūdžio pareiškime pažymima, kad tokie būgštavimai yra perdėti ir be pakankamo pagrindo. Parašų rinkimo akcijos prasmė yra tokia, rašoma pareiškime. Jei rinkdami parašus dėl TSRS Konstitucijos pataisų, atsakinėjom į klausimą, ar norime gyventi neesminius pokyčius numatančioje Tarybų Sąjungoje, tai dabar savo parašais turime atsakyti į dar sunkesnį klausimą: ar sutinkame, kad pasaulio gyvenimas būtų kuriamas slapta nuo jo ir toliau teriojant ištisas tautas? Šiais parašais mes pirmąsyk prabylame į visą pasaulį, prieš kurį mes taip pat turime ginti savo teisę gyventi. Pasirašydami, toliau sakoma pareiškime, mes pritariame trim konkretiem reikalavimam: kad mūsų gyvenimo nebevairuotų prieš pusę amžiaus padaryti nusikalstami dviejų užkariautojų susmmai. Kad mūsų žemėje nebebūtų to susitarimo vykdymo įrankio — okupacinės kariuomenės ir, trečia, kad lietuvių tautai būtų suteikta galimybė laisvai pareikšti valią dėl savo tolesnio likimo.

Visus labiausiai domina, toliau rašoma pareiškime, ar peticijoje politiniai reikalavimai nereiškia esminio Sąjūdžio politikos pasikeitimo? Atsakome: mūsų politinės kovos kelias ir toliau lieka konstitucinis. Kito tiesiog ir nėra, jei pasirinkome kovą už Molotovo-Ribbentropo pakto ir jo pasėkmių panaikinimą. Sąjūdžio pareiškime nurodoma, kad, deja vaisingai naudotis konstituciniu-parlamentiniu keliu yra sunku: Sąjungos vadovybė atkakliai ignoruoja mus, paskandindama daug mūsų Respublikos vadovybės pasiūlymų ir projektų. Nepakankamai ryžtinga ir Lietuvos Aukščiausioji taryba, toliau rašoma pareiškime, o rugpjūčio 23-ji reikalauja vienareikšmiškų ir išlygų nepaisančių sprendimų. Tokiomis sąlygomis Sąjūdis ir imasi tikslesnio ir griežtesnio padėties įvertinimo. Pareiškimo pabaigoje rašoma:

Mes vertiname ir remiame visas Respublikos vadovybės pastangas užtikrinti Lietuvos žingsnius į ekonominę ir politinę nepriklausomybę. Suprantame papildomus sunkumus, kuriuos gali sukelti ryškesnis tautos valios pareiškimas. Kartu tikimės, kad patirtis, sukaupta vadovybei drauge su tauta einant atgimimo keliais, jeigu tik jai pakaks noro ir gero valios, leis deramai pasinaudoti parašų lapuose sukaupta liaudies valia. Šiandien Sąjūdis vieningesnis negu bent kada. Jo ryžtas — kovoti už Lietuvos nepriklausomybę tol, kol reikės, yra akivaizdus.

(Šiuo metu Lietuvoje Persitvarkymo Sąjūdis ir Nepriklausomybės Sąjunga bendrai renka parašus po peticija TSRS, Vakarų ir Rytų Vokietijos vyriausybėms bei Jungtinių Tautų organizacijos generaliniam sekretoriui, reikalaujančia likviduoti Molotovo-Ribbentropo pakto pasėkmes. Štai peticijos tekstas:

1939 m. rugpjūčio 23, rugsėjo 28 ir 1941 m. sausio 10 d. slaptaisiais protokolais prie vadinamo Molotovo-Ribbentropo pakto, Lietuva tapo derybų tarp Vokietijos Reicho ir Tarybų Sąjungos objektu. 1940 m. birželio 15 d. Lietuva buvo raudonosios armijos okupuota, o rugpjūčio 3 d. aneksuota — prieš Lietuvos gyventojų valią įjungta į TSRS sudėtį.

Vokietijos Reicho ir Tarybų Sąjungos vyriausybių politiniai ir kariniai veiksmai Tautų Sąjungos narių Lietuvos, Latvijos ir Estijos atžvilgiu yra grubus tarptautinės teisės pažeidimas.

Reikalaujame, kad TSRS, VFR, VDR vyriausybės paskelbtų Molotovo-Ribbentropo pakto slaptuosius protokolus neturinčiais juridinės galios nuo pat jų pasirašymo momento.

Reikalaujame, kad TSRS likviduotų Molotovo-Ribbentropo pakto pasėkmes — išvestų iš Pabaltijo valstybių savo okupacinę kariuomenę ir leistų šių valstybių tautoms pačioms nustatyti politinę-socialinę santvarką Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje.

Prašome SNO generalinį Sekretorių atsiųsti atstovus stebėti, kaip bus vykdomi laisvi rinkimai Pabaltijo valstybėse.

SIA/LIC

VASAROS SKAUTŲ STOVYKLA

Liepos 5 d. Lietuvių Sodyboje paskutiniu laužu LSS Europos Rajono skautai ir vadai atsisveikino su visuomene. Šių metų vasaros skautų stovykla buvo oficialiai uždaryta. Tai didžiausia iki šiol stovykla, o kadangi saulė svietė visą laiką — geriausiai pavykusi. Nuopelnas, žinoma, priklauso patiems gausiai dalyvusiems skautams, jų tėvams, skautų vadams ir visiems tiems, kurie vienokiu ar kitokiu būdu prie šios Jubiliejinės stovyklos paruošimo prisidėjo.

Be Anglijos skautų staovykloje taip pat dalyvavo Vokietijos skautai, atvykę iš Vasario 16 gimnazijos, kurių tarpe buvo ir skautų iš JAV, Australijos.

Šioje Jubiliejinėje stovykloje dalyvavo iš JAV atvykęs LSB v.s. Gedmintas Deveikis su žmona Irma. Jie kelias dienas buvo apsistoję Lietuvių Namuose, apžiūrejo Londoną ir kalbėjosi su „EL" redaktorium. Į JAV jie grįžo rugpjūčio 7 d.

H. Gaspero Jubiliejinės stovyklos aprašymą spausdinsime sekančiame numeryje.

BŪTINA ATSTATYTI PRISIKĖLIMO BAŽNYČIĄ

(Atkelta iš 1 psl.)

prezidentas A. Smetona, arkivyskupas J. Skvireckas, ministras pirmininkas J. Tūbelis, Kauno miesto burmistras A. Merkys, kiti aukšti pareigūnai. 1940 metais jau pradėti vidaus įrengimo darbai. Deja, viską pertraukė brutalus didžiojo Rytų kaimyno įsikišimas.

Kokia gi turėjo būti Prisikėlimo bažnyčia? Ji turėjo būti šviesių spalvų — tiek vidus, tiek išorė. Bažnyčios požemiuose planuota įrengti Panteoną, kur 60-tyje kriptų būtų laidojami nusipelnę tautos žmonės. Prie įėjimo į kriptas numatytas užrašas: „Mes mirėme, kad prisikeltume". Ant bažnyčios stogo turėjo būti speciali paminklinė aikštė su koplyčia ir Kryžiaus keliais. Aikštėje ketinta atvaizduoti lietuvių tautos išgyventus vargus, kovas ir kančias. O pačioje didžiojo bokšto viršūnėje, maždaug 62 metrų aukštyje, būtų įsikūrusi Šv. Kazimiero — Lietuvos globėjo koplytėlė. Ten būtų buvęs saugojamas svarbiausias Lietuvos laisvės dokumentas — Vasario 16-sios aktas. Prisikėlimo bažnyčia turėjo būti iš esmės baigta ir konsekruota 25-jų Nepriklausomybės metinių jubiliejaus dieną. Ir štai vietoj šito — įmonė...

Dabar jau vėlu skėsčioti rankomis, piktintis barbariškumu ar ieškoti kaltininkų, pasakys ne vienas. Taip, tačiau išpirkti, tegu svetimą, kaltę, atitaisyti tautai padarytą skriaudą privalome. Ir ne tai svarbiausia, kad Prisikėlimo bažnyčią statė visa Lietuva už žmonių surinktus pinigus. Svarbiausia, kad buvo pasityčiota iš pačių kilniausių tautos siekimų, pačių švenčiausių žmonių jausmų. Tokiai skriaudai senatis negali būti taikytina — ansčiau ar vėliau ją būtina atitaisyti. Kiek girdėti, pirmieji žingsniai jau padaryti. Tai ženkime toliau: laiduokime tautos siekių tęstinumą.

Silvestras Skreviškis

PROF. V. LANDSBERGIS LANKĖSI JAV

(Atkelta iš 3 psl.)

Lietuvių Informacijos Centro Vašingtono skyriaus vedėjas Viktoras Nakas.

Vytautą ir Gražiną Landsbergius šeštadienio popietę į Vašingtono orauostą palydėjo Stasys Lozoraitis, dr. Antanas Razma bei maža grupė Vašingtono apylinkėse gyvenančių lietuvių.

LIC

PASAULYJE

Kremliaus opozicija

Iš 2250 sovietų deputatų parlamente, 400 sudarė atskirą grupę, kuri mano, kad Gorbačiovo reformos per lėtai vystosi ir siekia jas pagreitinti. Tos grupės vadu buvo išrinktas Boris Jeltsin, kuris siekia panaikinti komunistų partijos visišką dominaciją politikoje. Į tos grupės valdybą įeina ir vienas deputatas iš Estijos.

Po pasisekusio angliakasių streiko ir kiti darbininkai baugina streikais, jei nebus greitai pagerintas jų gyvenimas. Norėdamas išpildyti pažadus Kremlius pasiuntė savo pirkėjus i Vakarus, kad nupirktų trūkstamų prekių. Ministro pirmininko padėjeja Birjukova Londone išleido 100 milijonų svarų prekėms, kaip moterų batukams, kojinėms, muilui, dantų pastai, skutimosi peiliukams, kavai, vaistams ir kitom prekėm.

Pranešama, kad dėl sausros kai kuriose Sovietų respublikose nukentės derlius, bet Baltijos valstybėse, Ukrainoje, Moldavijoje ir Baltarusijoje derlius esąs patenkinamas.

Ekonominė autonomija Pabaltijui

Aukščiausias sovietas beveik vienbalsiai nutarė leisti Estijai, Latvijai ir Lietuvai ekonominius reikalus, k.a. mokesčius, kainas ir prekybą su užsieniu, tvarkyti savarankiškai. Šiuo reikalu oficialus balsavimas vyks spalio mėnesį, bet pabaltiečiai teigia, kad jie tuojau pat pradės šį įstatymą vykdyti. Manoma, kad tai yra tolimesnis žingsnis į višiška nepriklausomybę.

Irane vis dar neramu

Santykiai tarp Irano ir Vakarų valstybių nepagerėjo. Vidaus reikalų ministras Mohtashemi pirmoje savo kalboje pareikalavo, kad jiems būtų atiduotas „Šetoniškų posmų" autorius Salman Rushdie, kad jam būtų įvykdyta mirties bausmė. Kol tas „dieviškas įstatymas" nebus įvykdytas, tol nebus gerų santykių su Vakarais. Salman Rushdie iki šiol vis slapstosi ir yra policijos saugojamas.

Tas pats ministras Mohtashemi pasmerkė Izraelį už Hizbollah vado Sheikh Obeid pagrobimą iš Libano. Tačiau nieko nepaminėjo apie Amerikos pulk. Higgins pakorimą už tai, kad Izraelis atsisakė paleisti Sheikh Obeid.

Krizė Lenkijoje

Lenkijoje buvo panaikintas mėsos normavimas ir kai kurių produktų kainų suvaržymas. Bet dėl nepakankamo pasiruošimo ir prekių trūkumo kainos pakilo 200-300 nuošimčių. Mažai yra tokiu, kurie galėtų tokias kainas mokėti. Už šią krizę kaltinamas pasitraukęs ministras pirmininkas Rakowski, jis buvo išrinktas komunistų partijos sekretorium vietoj, iš šių pareigų pasitraukusio ir į valstybės prezidentus išrinkto, gen. Jaruzelski. Šiai padėčiai pagerinti turės imtis žygių naujai išrinktas ministeris pirmininkas, buvęs vidaus reikalų ministras, Kisczak

Europos Bendros Rinkos valstybės nutarė maisto produktų perteklių atiduoti Lenkijai ir Vengrijai.

Nori iškelti karmelitų vienoles

Pietinėje Lenkijoje, šalia buvusios Auschwitz koncentracijos stovyklos, gyvena karmelitų vienolės. Paskutiniu metu žydų aktyvistai pradėjo demonstruoti ir reikalauti, kad vienolės iš ten būtų pašalintos. Pasaulio Žydų Kongreso atstovas Niujorke, Eli Steinberg pareiškė, kad vienuolyno artumas sukelia „didelį skausmą, pasipiktinimą ir moralinį sielvartą žydams visame pasaulyje", ir, kad protestai prieš vienoles tęsis tol, kol jos bus išvarytos.

Londono dienraštyje „The Daily Telegraph" Peter Simple rašo, kad tie žydų aktyvistai yra tie patys profesionalai nacių gaudytojai, kurie sakosi turį įrodymų prieš šiame krašte esančius senelius, dabar britų piliečius, kurie kaltinami prieš 45 metus dalyvavę žydų žudynėse Baltijos kraštuose. Ir reikalauja, kad jiems nubausti būtų pakeisti šio krašto įstatymai. Peter Simple įspėja, kad toks elgesys gali privesti prie neapykantos, persekiojimų ir žudynių pasikartojimo.